Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2013. gada 21. februārī*

Eiropas Savienības pilsonība — Darba ņēmēju brīva pārvietošanās — Vienlīdzīgas attieksmes princips — LESD 45. panta 2. punkts — Regula (EEK) Nr. 1612/68 — 7. panta 2. punkts — Direktīva 2004/38/EK — 24. panta 1. un 2. punkts — Atkāpe no vienlīdzīgas attieksmes principa attiecībā uz līdzekļiem mācībām stipendiju vai studiju kredītu formā — Savienības pilsonis, kas mācās uzņēmējā dalībvalstī — Algots darbs pirms un pēc studiju uzsākšanas — Ieinteresētās personas ierašanās uzņēmējas dalībvalsts teritorijā galvenais mērķis — Ietekme uz viņa kā darba ņēmēja kvalifikāciju un viņa tiesībām uz stipendiju

Lieta C-46/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtte* (Dānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 24. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 26. janvārī, tiesvedībā

***L. N.***

pret

***Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte .***

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*] (referents), K. Toadere [*C. Toader*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretāre S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 28. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Dānijas valdības vārdā – *V. Pasternak Jørgensen* un *C. Thorning*, pārstāvji,

— Norvēģijas valdības vārdā – *E. Leonhardsen*, *M. Emberland* un *B. Gabrielsen*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *D. Roussanov* un *C. Barslev*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

* Tiesvedības valoda – dāņu.

pasludina šo spriedumu.

## Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp. un labojumi – OV 2004, L 229, 35. lpp. un OV 2005, L 197, 34. lpp.), 7. panta 1. punkta c) apakšpunkta un 24. panta 2. punkta interpretāciju.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp prasītāju pamatlietā *N.* un *Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte* (Augstākās izglītības un izglītības atbalsta padome, turpmāk tekstā – "*VUS*") par šīs padomes atteikumu piešķirt prasītājam pamatlietā līdzekļus mācībām.

### Atbilstošās tiesību normas

*Savienības tiesiskais regulējums*

Regula (EEK) Nr. 1612/68

3 Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulas (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.) 7. pants ir izteikts šādi:

"1. Darba ņēmējam, kas ir dalībvalsts pilsonis, citā dalībvalstī pilsonības dēļ nedrīkst piemērot citādus darba un nodarbinātības nosacījumus kā minētās valsts darba ņēmējiem, īpaši attiecībā uz atalgojumu, atlaišanu un bezdarba gadījumā – atjaunošanu darbā vai atkārtotu pieņemšanu darbā.

2. Šāds darba ņēmējs bauda tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības, kā attiecīgās valsts darba ņēmēji.

[..]"

Direktīva 2004/38

4 Direktīvas 2004/38 preambulas 1., 3., 10., 20. un 21. apsvērums ir formulēti šādi:

"(1) Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot Līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai noteiktos pasākumus.

[..]

(3) Savienības pilsonībai vajadzētu būt dalībvalstu piederīgo pamatstatusam, viņiem īstenojot savas brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības. Tādēļ, lai vienkāršotu un nostiprinātu visu Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, ir jākodificē un jāpārskata Kopienas tiesību akti, kas atsevišķi attiecas uz darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām, kā arī studentiem un citām ekonomiski neaktīvām personām.

[..]

(10) Personām, kas īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā tomēr nebūtu jākļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tādēļ Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties uz laiku, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, būtu jāpakļauj nosacījumiem.

[..]

(20) Saskaņā ar aizliegumu diskriminēt personas to valstiskās piederības dēļ visiem Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kas uzturas kādā dalībvalstī, pamatojoties uz šo direktīvu, attiecīgajā dalībvalstī jomās, uz kurām attiecas Līgums, būtu jāattiecina tāds pats režīms, kāds piešķirts attiecīgās valsts valstspiederīgajiem, ievērojot Līgumā un sekundārajos tiesību aktos skaidri noteiktos īpašos nosacījumus.

(21) Tomēr uzņēmējai dalībvalstij būtu jāpatur tiesības lemt, vai tā piešķirs sociālo palīdzību Savienības pilsoņiem, kas nav nedz darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas, nedz arī saglabā šo statusu, vai viņu ģimenes locekļiem pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai ilgākā laikposmā attiecībā uz darba meklētājiem, vai līdzekļus studijām, tostarp arodapmācībai, pirms tās vēl ir ieguvušas pastāvīgas uzturēšanās tiesības."

5 Direktīvas 2004/38 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka šo direktīvu piemēro visiem Savienības pilsoņiem, kas pārceļas vai uzturas dalībvalstī, kurai tie nav valstiski piederīgi.

6 Direktīvas 2004/38 7. panta 1. un 3. punkts ir izteikti šādi:

"1. Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

c)

— viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā [valsts izglītības] iestādē, ko kreditē [akreditē] vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un

— viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; [..]

[..].

3. Šā panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē Savienības pilsonis, kas vairs nav darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona, saglabā darba ņēmēja vai pašnodarbinātas personas statusu šādos apstākļos:

[..]

d) viņš/viņa sāk arodmācības. Ja vien viņš/viņa nav piespiedu bezdarbnieks, darba ņēmēja statuss saglabājas tikai tad, ja apmācība ir saistīta ar iepriekšējo nodarbinātību."

7 Direktīvas 2004/38 24. pants ar virsrakstu "Vienlīdzīga attieksme" ir izteikts šādi:

"1. Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecina arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

2. Atkāpjoties no 1. punkta noteikumiem, uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai vajadzības gadījumā ilgākā laika posmā, kas noteikts 14. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kā arī tai nav pienākuma pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas piešķirt līdzekļus mācībām, tostarp arodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi."

*Dānijas tiesiskais regulējums*

8 2009. gada 29. jūnija Konsolidētais likums Nr. 661 par valsts atbalstu izglītībai (L 95, *Folketingstidende* 2005–2006, A pielikums, 2854. lpp.) 2.a panta 2. un 4. punkts ir izteikti šādi:

"[..]

2. Personas, kuras mācās un kuras ir Savienības pilsoņi vai Eiropas Ekonomikas zonas [EEZ] valstspiederīgie, kā arī viņu ģimenes locekļi, var saņemt valsts atbalstu izglītībai Dānijā un ārvalstīs, ja ir izpildīti [Savienības] tiesību aktos un EEZ līgumā paredzētie nosacījumi. Savienības dalībvalstu un EEZ valstu pilsoņiem, kuri nav darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas Dānijā, un viņu ģimenes locekļiem var piešķirt līdzekļus mācībām tikai pēc piecu gadu uzturēšanās Dānijā. [..]

[..]

4. Izglītības ministrs var pieņemt tiesību aktus par ārvalstu valstspiederīgo tiesībām uz atbalstu izglītībai Dānijā un ārvalstīs."

9 Konsolidētā likuma Nr. 661 2.a panta 2. punkts tika ieviests ar 2009. gada 8. jūnija Dekrēta Nr. 455 par valsts atbalstu izglītībai (*Bekendtgørelse nr 455 af 8. juni 2009 om statens uddannelsesstøtte*) 67. pantu. Šis 67. pants ir izteikts šādi:

"[Savienības] pilsonis, kurš atbilstoši Eiropas Savienības tiesību normām, ir darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona Dānijā, var saņemt atbalstu izglītībai, ja viņš mācās Dānijā vai ārvalstīs, pamatojoties uz tādiem pašiem nosacījumiem kā Dānijas valstspiederīgais. [Savienības] tiesību normu izpratnē "darba ņēmējs" vai "pašnodarbinātā persona" ir Savienības pilsonis, kurš agrāk bijis darba ņēmējs vai pašnodarbinātais Dānijā, ja starp studijām un viņa iepriekšējo darbu Dānijā pastāv saturiska un ilglaicīga saikne, vai arī piespiedu bezdarbnieks, kuram veselības dēļ vai strukturālu iemeslu darba tirgū dēļ ir nepieciešama pārkvalifikācija ar mērķi tikt nodarbinātam citā nozarē, kurai nav saturiskas un ilglaicīgas saiknes ar viņa iepriekšējo darbu Dānijā."

10 2011. gada 12. maija Dekrēta Nr. 474 par ārvalstu valstspiederīgo, attiecībā uz kuriem piemērojamas Eiropas Savienības tiesību normas, uzturēšanās tiesībām (*Bekendtgørelse nr 474 af 12. maj 2011 om ophold i Danmark for udlændinge, der er omfattet af Den Europæiske Unions regler* (*EU-opholdsbekendtgørelsen*)) 3. pantā ir noteikts:

"1. Savienības pilsonim, kurš Dānijā ir darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona, tostarp pakalpojumu sniedzējs, ir tiesības uzturēties Dānijā uz laikposmu, kas pārsniedz Ārvalstu valstspiederīgo likuma (*udlændingeloven*) 2. panta 1. punktā noteiktos trīs mēnešus.

2. Savienības pilsonis, uz kuru agrāk attiecās 1. pants, bet kurš vairs nestrādā algotu darbu, saglabā savu darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusu:

1) ja viņš/viņa uz laiku ir darbnespējīgs(-a) slimības vai nelaimes gadījuma dēļ;

2) ja Savienības pilsonis ir pienācīgi reģistrēts kā piespiedu bezdarbnieks, bet iepriekš ir bijis nodarbināts ilgāk par vienu gadu un ir reģistrējies attiecīgajā nodarbinātības dienestā kā darba meklētājs;

3) ja Savienības pilsonis kļūst par piespiedu bezdarbnieku pēc tam, kad ir beidzies viņa darba līgums uz noteiktu laiku, kas bija īsāks par vienu gadu, un ir reģistrējies attiecīgajā nodarbinātības dienestā kā darba meklētājs;

4) ja Savienības pilsonis pienācīgi konstatētā veidā piespiedu kārtā ir kļuvis par bezdarbnieku pirmo 12 mēnešu laikā vai piespiedu kārtā vairs nav pašnodarbinātais un ir reģistrējies nodarbinātības dienestā kā darba meklētājs, vai

5) ja Savienības pilsonis uzsāk arodapmācību, kas saistīta ar personas iepriekšējo darbu, vai ja viņš kļūst par bezdarbnieku piespiedu kārtā vai ja viņš uzsāk jebkura veida arodapmācību.

3. Savienības pilsonis, uz kuru attiecas 2. panta 3. vai 4. punkts, saglabā savu darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusu laikposmā uz sešiem mēnešiem.

4. Savienības pilsonim, kas ir ieceļojis Dānijā, lai meklētu darbu, ir tiesības uzturēties kā darba meklētājam uz laikposmu līdz sešiem mēnešiem no viņa pārcelšanās. Pēc tam viņam ir tiesības uzturēties kā darba meklētājam, kamēr vien viņš var pierādīt, ka joprojām meklē darbu un ka viņam ir pamatotas izredzes kļūt nodarbinātam."

## Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

11 Prasītājs pamatlietā *N.*, kas ir Savienības pilsonis, kura tautību iesniedzējtiesa nav norādījusi, 2009. gada 6. jūnijā pārcēlās uz Dāniju.

12 2009. gada 10. jūnijā prasītājam *N.* tika piedāvāts pilnas slodzes darbs starptautiskā vairumtirdzniecības sabiedrībā.

13 2009. gada 29. jūnijā reģionālā valsts pārvaldes iestāde saskaņā ar Dekrēta Nr. 474 3. pantu izsniedza viņam darba ņēmēja reģistrācijas apliecību.

14 No lietas materiāliem izriet, ka prasītājs *N.* lūdzis viņu uzņemt Kopenhāgenas Uzņēmējdarbības augstskolā (*Copenhagen Business School*, turpmāk tekstā – "*CBS*") pirms pieteikšanās termiņa 2009. gada 15. martā beigām un tātad pirms ieceļošanas Dānijā.

15 2009. gada 10. augustā prasītājs *N.* lūdza piešķirt līdzekļus mācībām no 2009. gada septembra.

16 2009. gada 10. septembrī prasītājs *N.* uzsāka studijas *CBS*. Tādēļ *N.* uzteica darbu vairumtirdzniecības sabiedrībā, bet pēc tam strādāja citu algotu nepilnas slodzes darbu.

17 2009. gada 27. oktobrī *VUS* informēja prasītāju *N.*, ka viņa pieteikums par līdzekļu piešķiršanu mācībām ir ticis noraidīts.

18 2009. gada 30. oktobrī *N.* par šo lēmumu cēla prasību *Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtte* [Apelācijas tiesā, Dānijas studiju dotāciju un aizdevumu shēma], norādot uz savu "darba ņēmēja" statusu LESD 45. panta izpratnē un uz savām tiesībām uz līdzekļiem mācībām.

19 2009. gada 7. decembrī *VUS* lūdza reģionālo valsts pārvaldes iestādi informēt to, vai prasītājs *N.* atbilst izvirzītajiem nosacījumiem, lai varētu tikt uzskatīts par darba ņēmēju LESD 45. panta izpratnē. Vispirms šī valsts pārvaldes iestāde 2009. gada 11. decembra vēstulē norādīja, ka *N.* laikposmā no 2009. gada 29. jūnija līdz 2009. gada 10. septembrim bija jāuzskata par "darba ņēmēju". Vēlāk 2010. gada 12. aprīļa vēstulē tā mainīja *N.* uzturēšanās tiesību pamatu no darba ņēmēja uz studenta statusu, pamatojoties uz to, ka ieinteresētā persona pārcēlusies uz Dāniju galvenokārt ar mērķi mācīties.

20 Ar 2010. gada 28. septembra vēstuli *VUS* nodeva lietu iesniedzējtiesai. Šajā vēstulē tā norādīja, ka, lai izvērtētu lietu saistībā ar pierādījumiem, ir jāņem vērā, ka prasītājs *N.* ieradies Dānijā, lai tur mācītos, jo pirms ierašanās šajā dalībvalstī viņš lūdzis viņu uzņemt *CBS* un neilgi pēc ierašanās uzsācis studijas. Līdz ar to *VUS* ieskatā *N.* nevarēja izpildīt prasītos nosacījumus, lai varētu tikt uzskatīts par darba ņēmēju.

21 2011. gada 31. augustā iesniedzējtiesa sazinājās ar *VUS* un tai lūdza norādīt, vai jēdziens "darba ņēmējs" Savienības tiesību izpratnē ir piemērojams attiecībā uz prasītāju *N.* Šī tiesa tajā pašā laikā aicināja *VUS* vērsties reģionālajā valsts pārvaldes iestādē, lai precizētu šos pašus apstākļus. *VUS* norādīja, ka tās ieskatā nav nekāda pamata apšaubīt agrāku reģionālās valsts pārvaldes iestādes lēmumu attiecībā uz *N.* uzturēšanās [tiesību] pamatu.

22 Iesniedzējtiesa uzskata, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 24. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka personai, kura tiek uzskatīta par studentu, nav tiesību uz stipendiju, pat ja tā var tikt kvalificēta arī kā "darba ņēmēja". Tā piešķir nozīmi tam, ka šīs direktīvas 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts definē studentu kā personu, kas ir reģistrēta privātā vai valsts izglītības iestādē, "lai apmeklētu mācības [galvenokārt ar mērķi mācīties]".

23 Šādos apstākļos *Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* [Antverpenes pirmās instances tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvas 2004/38 [..] 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts kopsakarā ar minētās direktīvas 24. panta 2. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts, izvērtējot, vai personu var atzīt par darba ņēmēju, kuram ir tiesības uz līdzekļiem mācībām, var ņemt vērā apstākli, ka persona ir ieradusies šajā valstī (uzņēmējā dalībvalstī) galvenokārt ar mērķi mācīties, tādējādi, ka uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt šai personai līdzekļus mācībām saskaņā ar minētā 24. panta 2. punktu?"

## Par prejudiciālo jautājumu

24 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 24. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsonim, kas mācās uzņēmējā dalībvalstī un tur vienlaikus strādā algotu darbu, var atteikt piešķirt līdzekļus mācībām, kas pienākas šīs dalībvalsts valstspiederīgajiem, tādēļ, ka viņš ir ieradies minētās valsts teritorijā galvenokārt ar mērķi mācīties.

25 Vispirms ir jānorāda, ka ar LESD 20. panta 1. punktu ikvienai personai, kurai ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir piešķirts Savienības pilsoņa statuss.

26 Gan citu dalībvalstu, nevis uzņēmējas dalībvalsts, valstspiederīgie studenti, kuri savu izglītību iegūst šajā pēdējā dalībvalstī, gan dalībvalstu valstspiederīgie, kuri LESD 45. panta izpratnē ir kvalificējami par "darba ņēmējiem", bauda šo statusu tikmēr, kamēr viņiem ir kādas dalībvalsts pilsonība.

27 Kā Tiesa atkārtoti ir nospriedusi, Savienības pilsoņa statusa mērķis ir būt par dalībvalstu pilsoņu fundamentālo statusu, kas ļauj personām, kuras atrodas līdzīgās situācijās, LESD *ratione materiae* piemērošanas jomā saņemt vienādu tiesisko attieksmi neatkarīgi no viņu pilsonības, izņemot šajā ziņā īpaši paredzētus gadījumus (2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-184/99 *Grzelczyk*, *Recueil*, I-6193. lpp., 31. punkts, un 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā C-224/98 *D'Hoop*, *Recueil*, I-6191. lpp., 28. punkts).

28 Ikviens Savienības pilsonis tātad var atsaukties uz LESD 18. pantā paredzēto diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu, kas precizēts citās Līguma tiesību normās un Direktīvas 2004/38 24. pantā, visos gadījumos, kuri ietilpst Savienības tiesību *ratione materiae* piemērošanas jomā. Šie gadījumi tostarp ietver it īpaši ar LESD 45. panta garantēto pamatbrīvību īstenošanu un ar LESD 21. pantu piešķirto brīvību pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu (skat. it īpaši 1998. gada 12. maija spriedumu lietā C-85/96 *Martínez Sala*, *Recueil*, I-2691. lpp., 63. punkts; iepriekš minēto 2005. gada 15. marta spriedumu lietā C-209/03 *Bidar*, Krājums, I-2119. lpp., 32. un 33. punkts; kā arī 2012. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-75/11 Komisija/Austrija, 39. pants).

29 Neviena Līguma tiesību norma neļauj uzskatīt, ka studenti, kuri ir Savienības pilsoņi, kad tie pārceļas uz citu dalībvalsti, lai mācītos, zaudē ar Līgumu Savienības pilsoņiem piešķirtās tiesības, tostarp šiem pilsoņiem piešķirtās tiesības, kamēr tie strādā algotu darbu uzņēmējā dalībvalstī (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Grzelczyk*, 35. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Bidar*, 34. punkts).

30 No tā izriet, ka Savienības pilsonis, kurš mācās uzņēmējā dalībvalstī vai šajā valstī strādā algotu darbu un LESD 45. panta izpratnē ir kvalificējams kā "darba ņēmējs", var atsaukties uz LESD 18. pantā, 21. pantā un/vai 45. pantā paredzētajām tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, neciešot no tiešas vai netiešas diskriminācijas pilsonības dēļ.

31 Gan Dānijas, gan Norvēģijas valdība tomēr norāda, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts kopsakarā ar tās 24. panta 2. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsonim, kas ir pilna laika students uzņēmējā dalībvalstī, un kurš ir ieradies šīs dalībvalsts teritorijā ar šādu mērķi, viņa uzturēšanās pirmo piecu gadu laikā var atteikt līdzekļus mācībām, pat ja vienlaikus ar mācībām viņš strādā ar nepilna laika slodzi.

32 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā ir noteikts, ka pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas dalībvalstij nav pienākuma piešķirt līdzekļus mācībām, tostarp arodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi.

33 Kā atkāpe no LESD 18. pantā paredzētā vienlīdzīgas attieksmes principa, kas Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktā ir tikai konkrētāk formulēts, šis 24. panta 2. punkts saskaņā ar Tiesas judikatūru ir jāinterpretē šauri un atbilstoši Līguma normām, tostarp attiecībā uz Savienības pilsonību un darba ņēmēju brīvu pārvietošanos (šajā ziņā skat. 2009. gada 4. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-22/08 un C-23/08 *Vatsouras* un *Koupatantze*, Krājums, I-4585. lpp., 44. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Austrija, 54. un 56. punkts).

34 Saskaņā ar Tiesas rīcībā esošo informāciju līdzekļi, ko lūdz prasītājs *N.*, ir uzskatāmi par līdzekļiem mācībām stipendijas formā. Tātad šis atbalsts var attiekties uz Direktīvas 2004/38 24. pantu 2. punktā paredzēto atkāpi no vienlīdzīgas attieksmes principa.

35 Tomēr, kā tas skaidri izriet no šīs pēdējās tiesību normas formulējuma, tāda atkāpe nav pretnostatāma ne personām, kas ir ieguvušas pastāvīgas uzturēšanās tiesības, ne "darba ņēmēj[iem], pašnodarbināt[ām] person[ām], person[ām], kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļ[iem]".

36 Lai gan ir taisnība, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir paredzēts, ka Savienības pilsonim ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā uz laiku, kas pārsniedz trīs mēnešus, ja viņš ir reģistrēts "privātā vai sabiedriskā [izglītības] iestādē" šīs tiesību normas izpratnē, "lai apmeklētu mācības [galvenokārt ar mērķi mācīties]", no šī pēdējā precizējuma tomēr neizriet, ka Savienības pilsonim, kurš atbilst šiem nosacījumiem, tādējādi automātiski vairs nav "darba ņēmēja" statusa LESD 45. panta izpratnē.

37 No iesniedzējtiesas nolēmuma, kā arī no Tiesā iesniegtajiem apsvērumiem izriet, ka prasītājs *N.* kopš ierašanās uzņēmējas dalībvalsts teritorijā strādājis algotu pilnas slodzes darbu un ka, uzsākot mācības, viņš strādājis algotu nepilnas slodzes darbu.

38 No lietas materiāliem arī izriet, ka viņam tika atteikts piešķirt līdzekļus mācībām, pamatojoties uz to, ka viņš ir ieradies šajā dalībvalstī galvenokārt ar mērķi mācīties, tātad viņa uzturēšanās Dānijā mērķis kompetento valsts iestāžu ieskatā var liegt viņam "darba ņēmēja" statusu LESD 45. panta izpratnē.

39 Tomēr ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "darba ņēmēja" jēdzienam LESD 45. panta izpratnē Savienības tiesībās ir sava autonoma piemērojamība un tas nevar tikt interpretēts šauri (šajā ziņā skat. it īpaši 1986. gada 3. jūlija spriedumu lietā 66/85 *Lawrie-Blum*, *Recueil*, 2121. lpp., 16. punkts; 1988. gada 21. jūnija spriedumu lietā 197/86 *Brown*, *Recueil*, 3205. lpp., 21. punkts; 1992. gada 26. februāra spriedumu lietā C-3/90 *Bernini*, *Recueil*, I-1071. lpp., 14. punkts, un 2003. gada 6. novembra spriedumu lietā C-413/01 *Ninni-Orasche*, *Recueil*, I-13187. lpp., 23. punkts).

40 Turklāt šis jēdziens ir jādefinē saskaņā ar darba attiecības raksturojošiem objektīviem kritērijiem, ņemot vērā attiecīgo personu tiesības un pienākumus. Darba attiecību būtiska iezīme ir tāda, ka persona noteiktā laika posmā citas personas interesēs un šīs personas vadībā veic pakalpojumus, par kuriem tā saņem atalgojumu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Lawrie-Blum*, 17. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Ninni-Orasche*, 24. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Vatsouras* un *Koupatantze*, 26. punkts).

41 Šī atalgojuma ierobežotais apmērs, tā finansējuma avots, ieinteresētās personas lielāka vai mazāka produktivitāte vai tas, ka viņa strādā tikai noteiktu stundu skaitu nedēļā, neizslēdz to, ka persona tiek atzīta par "darba ņēmēju" LESD 45. panta izpratnē (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Lawrie-Blum*, 21. punkts; 1989. gada 31. maija spriedumu lietā 344/87 *Bettray*, *Recueil*, 1621. lpp., 15. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Bernini*, 16. punkts).

42 Lai persona varētu tikt kvalificēta par "darba ņēmēju", ir vajadzīgs, lai viņa būtu reāli un faktiski nodarbināta, neieskaitot nodarbinātību, kas ir tik ierobežota, ka tā ir pilnībā mazsvarīga un papildinoša (skat. it īpaši 1982. gada 23. marta spriedumu lietā 53/81 *Levin*, *Recueil*, 1035. lpp., 17. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Vatsouras* un *Koupatantze*, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

43 Šī nosacījuma pārbaudē iesniedzējtiesai jābalstās uz objektīviem kritērijiem un kopumā jāizvērtē visi lietas apstākļi, kas attiecas gan uz attiecīgās nodarbinātības, gan uz attiecīgo darba attiecību raksturu (iepriekš minētais spriedums lietā *Ninni-Orasche*, 27. punkts).

44 Visu darba attiecības raksturojošo elementu analīze ar mērķi izvērtēt, vai prasītāja *N.* strādātajam algotajam darbam pirms un pēc viņa studijām bija reāls un faktisks raksturs un līdz ar to, vai viņam bija "darba ņēmēja" statuss, tātad ietilpst iesniedzējtiesas kompetencē. Faktiski tā ir vienīgā, kas tieši ir informēta par faktiem pamatlietā un prasītāja pamatlietā darba attiecības raksturojošajiem elementiem, un tādējādi tā ir labvēlīgākā situācijā, lai veiktu vajadzīgo pārbaudi.

45 Tā kā iesniedzējtiesas lēmums neietver nevienu norādi, kas radītu šaubas par to, ka darba attiecībām starp *N.* un viņa darba devējiem piemita šī sprieduma 40. punktā minētās darba attiecību pazīmes, iesniedzējtiesai it īpaši ir jāpārbauda, vai prasītāja pamatlietā nodarbinātība nav tik ierobežota, ka tā ir pielīdzināma absolūti mazsvarīgam un papildinošam algotam darbam.

46 Attiecībā uz Dānijas un Norvēģijas valdības argumentu, saskaņā ar kuru prasītāja pamatlietā nodoms, kad tas ieradās Dānijas teritorijā, bija tur mācīties, liedz tam "darba ņēmēja" statusu LESD 45. panta izpratnē, pietiek atgādināt, ka, izvērtējot, vai algots darbs var piešķirt darba ņēmēja statusu šīs tiesību normas izpratnē, faktiem attiecībā uz ieinteresētās personas rīcību pirms un pēc nodarbinātības periodiem nav nozīmes darba ņēmēja statusa konstatēšanai šīs tiesību normas izpratnē. Būtībā šādiem faktiem nav nekādas saiknes ar šī sprieduma 40. punktā atgādinātajā judikatūrā minētajiem kritērijiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Ninni-Orasche*, 28. punkts).

47 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka "darba ņēmēja" jēdziena definīcija LESD 45. panta izpratnē izsaka darba ņēmēju brīvas pārvietošanās principam piemītošu prasību, proti, ka uz priekšrocībām, ko Savienības tiesības piešķir saistībā ar šo brīvību, var atsaukties vienīgi personas, kas patiesi strādā algotu darbu vai kuras nopietni vēlas strādāt algotu darbu. Tā tomēr nenozīmē, ka labuma gūšana no šīs brīvības varētu tikt pakļauta dalībvalsts valstspiederīgā, kurš lūdz ieceļošanas atļauju un uzturēšanās tiesības uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, mērķiem, ja vien viņš tur strādā vai vēlas strādāt reālu un faktisku algotu darbu. Tiklīdz šis nosacījums ir izpildīts, nolūkiem, kas mudinājuši darba ņēmēju meklēt darbu attiecīgajā dalībvalstī, nav nozīmes un tie nav jāņem vērā (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Levin*, 21. un 22. punkts, kā arī 2003. gada 23. septembra spriedumu lietā C-109/01 *Akrich*, *Recueil*, I-9607. lpp., 55. punkts).

48 Gadījumā, ja iesniedzējtiesa nolemtu, ka *N.* ir jāuzskata par "darba ņēmēju" LESD 45. panta izpratnē, ir jākonstatē, ka ar atteikumu šim Savienības pilsonim piešķirt līdzekļus mācībām tiek pārkāptas tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, kuras ir šim pilsonim kā darba ņēmējam.

49 Faktiski Savienības pilsonim, kurš ir izmantojis ar LESD 45. pantu nodrošināto darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, atbilstoši Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktam dalībvalstī ir tādas pašas sociālās priekšrocības kā darba ņēmējiem, kas ir šīs valsts valstspiederīgie.

50 Tiesa jau ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta izpratnē līdzekļi mācībām ir uzskatāmi par sociālajām priekšrocībām (skat. 1988. gada 21. jūnija spriedumu lietā 39/86 *Lair*, *Recueil*, 3161. lpp., 23. un 24. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Bernini*, 23. punkts).

51 Ievērojot visu iepriekš minēto, uz uzdoto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 24. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsonim, kurš mācās uzņēmējā dalībvalstī un vienlaikus tur strādā reālu un faktisku algotu darbu, kas ļauj viņu kvalificēt kā "darba ņēmēju" LESD 45. panta izpratnē, nevar atteikt līdzekļus mācībām, kas tiek piešķirti šīs dalībvalsts valstspiederīgajiem. Iesniedzējtiesai ir jāveic vajadzīgo faktu pārbaude, lai izvērtētu, vai prasītāja pamatlietā nodarbinātība ir pietiekama, lai viņam piešķirtu šo statusu. Apstāklim, ka ieinteresētā persona ir ieradusies uzņēmējas dalībvalsts teritorijā galvenokārt ar mērķi tur mācīties, nav nozīmes, lai noteiktu, vai viņam ir "darba ņēmēja" statuss LESD 45. panta izpratnē un līdz ar to, vai atbilstoši Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktam viņam ir tiesības uz šiem līdzekļiem ar tādiem pašiem nosacījumiem kā uzņēmējas dalībvalsts valstspiederīgajam.

**Par tiesāšanās izdevumiem**

52 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav pamatlietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

**Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 7. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 24. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka Savienības pilsonim, kurš mācās uzņēmējā dalībvalstī un vienlaikus tur strādā reālu un faktisku algotu darbu, kas ļauj to kvalificēt kā "darba ņēmēju" LESD 45. panta izpratnē, nevar atteikt līdzekļus mācībām, kas tiek piešķirti šīs dalībvalsts valstspiederīgajiem. Iesniedzējtiesai ir jāveic vajadzīgo faktu pārbaude, lai izvērtētu, vai prasītāja pamatlietā nodarbinātība ir pietiekama, lai viņam piešķirtu šo statusu. Apstāklim, ka ieinteresētā persona ir ieradusies uzņēmējas dalībvalsts teritorijā galvenokārt ar mērķi tur mācīties, nav nozīmes, lai noteiktu, vai viņam ir "darba ņēmēja" statuss LESD 45. panta izpratnē un līdz ar to, vai atbilstoši Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulas (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā 7. panta 2. punktam viņam ir tiesības uz šiem līdzekļiem ar tādiem pašiem nosacījumiem kā uzņēmējas dalībvalsts valstspiederīgajam.**

[Paraksti]